

MALI FINANSIJSKI RJEČNIK

Novac je sredstvo plaćanja svih vrsta proizvoda i usluga. U Crnoj Gori, zvanično sredstvo plaćanja, odnosno valuta je euro. Plaćanje može biti gotovinsko, u vidu novčanica i kovanica, ali i bezgotovinsko putem platnih kartica i elektronskog bankarstva.

Budžet je plan naših prihoda i rashoda. Cilj upravljanja budžetom je da ne trošimo više nego što zarađujemo, da novac trošimo na najpotrebnije stvari, kao i da štedimo za želje i buduće ciljeve. Budžet imaju ljudi, kompanije, ali i država.

Štednja je kada novac koji posjedujemo ne trošimo odmah, već ga čuvamo kako bismo ostvarili buduće ciljeve i/ili obezbijedili finansijsku sigurnost za nepredviđene okolnosti. Novac možemo štedjeti na više načina, a najsigurnije je držanjem u banci. **Oročenom štednjom** novac dajemo banci na čuvanje na određeni vremenski rok tokom kojeg ga ne možemo koristiti. **Štednja po vidjenju** nam omogućava da novac u svakom trenutku možemo podići sa računa.

Kamata je nadoknada za upotrebu tuđeg novca. Kada podižemo kredit, mi plaćamo banci kamatu, a kada štedimo, banka nama plaća kamatu.

Transakcioni račun je račun na kojem u banci stoji naš novac i pomoću kojeg možemo primiti novac, ali i platiti proizvode i usluge.

Kriptovalute, uprkos svom imenu, nisu valute. Riječ je o vrsti digitalnih zapisa, odnosno digitalne imovine, koja se može digitalno razmjenjivati, prenositi, prodavati i sl, ali nije regulisana, niti za njenu vrijednost garantuje neka centralna banka. Najpoznatija vrsta kriptovalute je bitcoin.

Kako da se snađemo u svijetu finansijskih termina kojima smo svakodnevno okruženi? Šta su to kamate, krediti, depoziti, transakcioni računi? Šta treba da znamo o karticama osim šifre za podizanje novca s bankomata? Ovo su samo neka od pitanja koja sebi postavljamo u želji da novcem koji imamo, raspolažemo na najbolji mogući način.

U tome nam može pomoći finansijska pismenost, odnosno posjedovanje znanja i vještina koje su nam potrebne za mudro raspolaganje novcem. Da bismo ovladali ovim vještinama, za početak upoznajmo osnovne finansijske pojmove.

Centralna banka je nezavisna državna institucija, zadužena za monetarnu i finansijsku stabilnost države i funkcionisanje bankarskog sistema. Kontrolom poslovnih banaka i finansijskog sistema, analizom novčanik i kreditnih poslova u zemlji i prema inostranstvu, centralna banka štiti interese građana, privrede i ekonomske politike države u cjelini. Centralna banka ne prima depozite i ne odobrava kredite građanima i preduzećima. Centralnom bankom rukovodi guverner.

Elektronsko bankarstvo je način na koji se prijem novca i plaćanja obavljaju upotrebom savremenih finansijskih i digitalnih tehnologija. Pomoću interneta, kompjutera ili mobilnog telefona, račun ili uslugu možete platiti sa bilo kog mjesta i u bilo koje vrijeme, nezavisno od radnog vremena banke.

Platne kartice su bezgotovinsko sredstvo plaćanja. Debitne kartice su one kojima plaćanja možete obavljati do iznosa koji posjedujete na računu. Kreditne kartice su one pomoću kojih možete raspolagati iznosom većim od onog koji trenutno posjedujete, ali za njegovu upotrebu banci plaćate kamatu.

Inflacija predstavlja rast cijena roba i usluga, usljed različitih ekonomskih razloga. Kada je prisutna inflacija, za istu količinu proizvoda koju smo kupovali prethodnog mjeseca ili prethodne godine, sada moramo izdvojiti više novca, jer novac gubi na svojoj vrijednosti. Inflacija se izražava u procentima i njena visina nije uvijek ista.

Kredit je iznos novca koji pod određenim uslovima možemo dobiti od banke, za određenu namjenu – školovanje, stan, auto itd. Pozajmljeni novac vraćamo u budućnosti, u mjesečnim ratama. Na kraju, osim vraćanja pozajmljenog iznosa – glavnice, banci plaćamo i kamatu.

Depozit je naziv za novac koji dajemo banci na čuvanje. Deponovanjem novca mi ga štedimo, a banci dajemo mogućnost da naš novac plasira, odnosno koristi dalje, npr. u vidu davanja kredita nekome na određeni rok. Na taj način, novac cirkuliše, tj. "kruži", a korist imamo i mi kao štediše i korisnici kredita, kao i banka koja naplaćuje svoje usluge.

Banka je finansijska institucija koja svojim klijentima – građanima, preduzećima i drugim institucijama, čuva novac, daje kredite, obavlja plaćanja u zemlji i sa inostranstvom. Banke obavljaju i brojne druge poslove.

